

Vlaams
Parlement

stuk **1487** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 9 februari 2012 (2011-2012)

Gedachtewisseling

over het Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door de heer Dirk Peeters

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jos De Meyer.

Vaste leden:

de heren Lode Ceysens, Jos De Meyer, mevrouw Tinne Rombouts, de heer Jan Verfaillie;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Stefaan Sintobin, mevrouw Linda Vissers;
de heren Karlos Callens, Marc Vanden Bussche;
mevrouw Els Robeyns, de heer Jurgen Vanlerberghe;
de heer Mark Demesmaecker, mevrouw Tine Eerlingen;
de heer Peter Reekmans;
de heer Dirk Peeters.

Plaatsvervangers:

de heren Robrecht Bothuyne, Jan Durnez, Marc Van de Vijver, Johan Verstreken;
de heren Pieter Huybrechts, Chris Janssens, mevrouw Marleen Van den Eynde;
mevrouw Lydia Peeters, de heer Bart Tommelein;
de heren Marcel Logist, Bart Martens;
de heer Matthias Diependaele, mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck;
mevrouw Patricia De Waele;
de heer Hermes Sanctorum.

INHOUD

I.	Uiteenzetting door mevrouw Barbara Roegiers, beleidsmedewerker	4
1.	Ontstaan van proteïnetekort in de EU	4
2.	Afhankelijkheid van eiwitimport	4
3.	Groeiende internationale vraag naar vlees en veevoeder	4
4.	Europese bewustwording	5
5.	Vlaanderen staat niet stil	5
5.1.	Engagementsverklaring	5
5.2.	Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen	6
5.2.1.	Sensibilisering	6
5.2.2.	Bewustmaking en promotie binnen de EU	6
5.2.3.	Stimulering van praktijkgericht onderzoek	6
5.2.4.	Subsidiëring van landbouwers	6
5.2.5.	Bijproducten van voedingsindustrie en bio-ethanolproductie valoriseren	7
II.	Bespreking	7
1.	Interventies leden	7
2.	Antwoorden	9
3.	Reacties leden	11
4.	Bijkomende antwoorden	11
	Gebruikte afkortingen	13

Op 18 januari 2012 besprak de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid het Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen, met mevrouw Barbara Roegiers, beleidsmedewerker van de afdeling Landbouw- en Visserijbeleid, en de heer Geert Rombouts, coördinator Voorlichting landbouw en platteland van de afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling, van het Departement Landbouw en Visserij.

I. UITEENZETTING DOOR MEVROUW BARBARA ROEGIERS, BELEIDSMEDEWERKER

1. Ontstaan van proteïnetekort in de EU

Mevrouw *Barbara Roegiers* wijst vooreerst drie redenen aan voor het proteïnetekort in de EU.

Het Blair House-akkoord van 1992 tussen de Verenigde Staten en de EU is een eerste verklaring. In het akkoord was opgenomen dat de Europese Unie een plafond zou vaststellen voor de productie van eiwitbronnen in de EU. De VS konden vrij hun eiwitbronnen en oliehoudende zaden naar de EU uitvoeren, en in ruil daarvoor mocht Europa haar graanareaal beschermen.

Door dit akkoord werd het volgens mevrouw Roegiers veel moeilijker voor de Europese landbouwers om te concurreren met goedkope invoer uit de VS, waardoor het veel minder aantrekkelijk werd om eigen eiwitbronnen te telen, veel praktische kennis verloren ging en ook het onderzoek in de EU stilviel. Buiten de EU werd wel nog volop geïnvesteerd in nieuwe technologieën, onder andere voor de teelt van maïs en soja.

Het Blair House-akkoord bestaat formeel nog altijd, maar heeft in de praktijk geen consequenties meer, stelt mevrouw Roegiers. Dat was het gevolg van de hervorming van het GLB in 2003, waardoor de gekoppelde steun eigenlijk werd afgeschaft.

Een tweede reden voor het proteïnetekort was de BSE-crisis. De Europese Commissie besloot als reactie hierop om een verbod op diermeel in te stellen. Diermeel heeft een eiwitgehalte van 50 tot 60 percent, dus door het verbod kon een belangrijke eiwitbron niet meer gebruikt worden.

Een derde verklaring voor het proteïnetekort in de EU is dat vanuit de VS, en later ook vanuit Argentinië en Brazilië, een zeer goedkope en stabiele invoer van eiwithoudende gewassen tot stand kwam. Soja, met een eiwitgehalte van 50 percent, werd voor de mengvoederfabrikanten dus een belangrijke eiwitbron.

2. Afhankelijkheid van eiwitimport

Mevrouw Roegiers merkt op dat de EU jaarlijks meer dan 40 miljoen ton eiwitbronnen invoert, wat goed is voor ongeveer 70 percent van de EU-consumptie. De unie staat dus zelf maar in voor de productie van 30 percent van de eigen eiwitconsumptie.

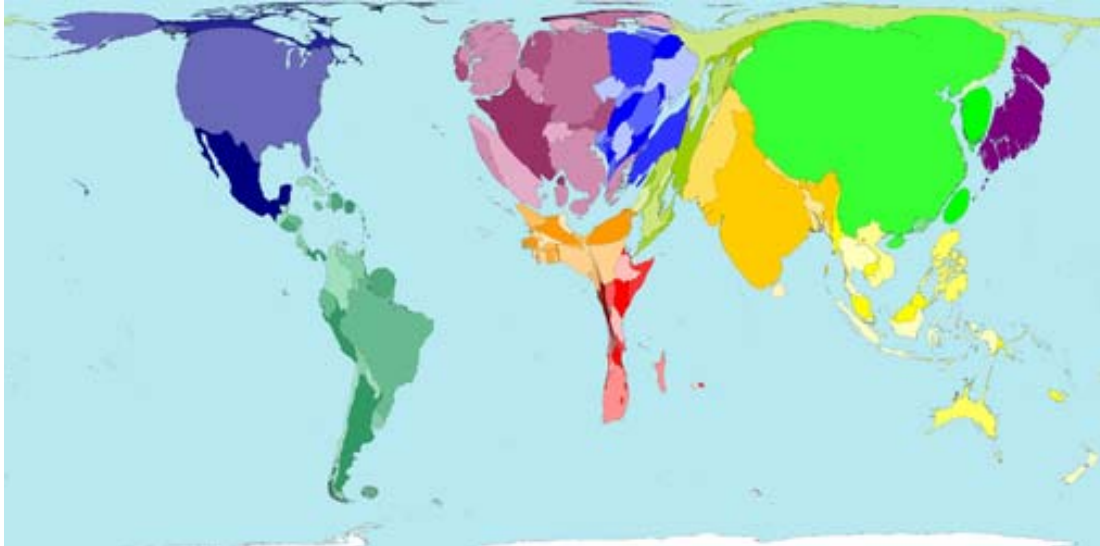
Voor de varkens- en pluimveehouderij maakt veevoeder 50 tot 70 percent van de kosten uit. De kwekers zijn dus in belangrijke mate afhankelijk van de volatiele internationale markten voor veevoeder.

3. Groeiende internationale vraag naar vlees en veevoeder

Onderstaande kaart uit 2005 van Worldmapper, van de University of Sheffield, geeft de vleesconsumptie in de wereld weer. Daarbij valt op dat Afrika amper zichtbaar is, omwille van de heel beperkte vleesconsumptie. In China groeit de vleesconsumptie zeer snel, waardoor ook de vraag naar veevoeder sterk stijgt. Voor landen als Argentinië en Brazilië zijn

de groeimarkten vaak ook veel interessanter, omdat er vaak lagere eisen gesteld worden op het vlak van milieu, sociale bescherming en gezondheid.

Dat impliceert volgens mevrouw Roegiers dat de stabiliteit van de markten en de bevoorrading van de EU ernstig aangetast kunnen worden.

4. Europese bewustwording

De Europese Unie wordt zich steeds meer bewust van het nijpende eiwittekort, schetst mevrouw Roegiers. Midden 2010 lanceerde de Europese Commissie een mededeling, het TSE-stappenplan 2010-2015, waarin wordt gepleit voor de herinvoering van diermeel in veevoeder, maar uiteraard onder strikte voorwaarden. Er kan geen sprake zijn van kanibalisme en het gebruik van diermeel is enkel mogelijk voor varkens en pluimvee. Ook de analysetechnieken om de traceerbaarheid na te gaan, moeten gegarandeerd zijn.

In conclusies van de Raad van de Europese Unie en in een door het Europees Parlement goedgekeurde resolutie werd deze visie bevestigd. Het Europees Parlement is ook zeer actief in het promoten van de teelt van plantaardige eiwitbronnen in de Europese Unie.

5. Vlaanderen staat niet stil

5.1. Engagementsverklaring

In februari 2010 werd tussen de Vlaamse overheid en BEMEFA een engagementsverklaring gesloten over maatschappelijk verantwoorde diervoederstromen.

Mevrouw Roegiers licht toe dat deze verklaring gebaseerd is op drie principes:

- de ontwikkeling en promotie van internationale standaarden, waaronder de RTRS-standaard;
- bestaande eiwitbronnen van dierlijke of plantaardige oorsprong valoriseren en promoten;
- de afhankelijkheid van eiwitimport verminderen en het versterken van de EU-eiwitbronnen.

De twee laatste principes vormen volgens de spreker ook de twee pijlers van het Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen.

5.2. Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen

Het actieplan loopt van 2011 tot 2015, waarbij in 2015 zowel een evaluatiemoment als een vervolgtraject zijn gepland.

Mevrouw Roegiers schetst vervolgens de vijf hefboomen van het actieplan.

5.2.1. Sensibilisering

De eerste doelstelling is sensibilisering via voorlichtingsactiviteiten en de communicatie en verspreiding van relevante onderzoeksresultaten. Voor deze acties worden drie doelgroepen onderscheiden: de landbouwers, voedingsadviseurs en commerciële medewerkers van mengvoederbedrijven, en de publieke opinie en de retail.

In het kader van het actieplan werd op 10 november 2011 al een studiedag georganiseerd over een optimale eiwitproductie met grasland voor rundvee.

De tweede doelstelling bestaat uit sensibilisering via demoprojecten. In 2010 vonden al twee projecten plaats. Eind 2010 werd een nieuwe oproep gelanceerd. Hieruit kwam een demonstratieproject tot stand dat zich vooral toespitst op zelfgeteelde eiwitbronnen.

5.2.2. Bewustmaking en promotie binnen de EU

Vlaanderen volgt de activiteiten op dit vlak binnen de Europese instellingen nauwgezet op en daarnaast wordt ook het actieplan gepromoot.

BEMEFA is zeer actief en werkt via de Europese federatie FEFAC om alternatieve eiwitbronnen op de Europese agenda te plaatsen.

Er wordt ook geïnvesteerd in overleg met de buurlanden, vooral Nederland, en in wederzijdse uitwisseling.

5.2.3. Stimulering van praktijkgericht onderzoek

Binnen deze hefboom is het in eerste instantie de bedoeling om bestaande onderzoeken en relevante kennisinstellingen verder te inventariseren.

Daarnaast wordt geïnvesteerd in meer coördinatie, door de oprichting van een werkgroep voor het afstemmen en bepalen van de onderzoeksnoden. Uiteraard wordt ook nieuw onderzoek gestimuleerd, schetst mevrouw Roegiers. In het onderzoeksprogramma ILVO 2020 is deze doelstelling eveneens opgenomen.

BEMEFA wil de Vlaamse onderzoeksinstellingen meer betrekken bij het preferentiële partnerschap met het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek van Gembloux.

5.2.4. Subsidiëring van landbouwers

Mevrouw Roegiers stipt aan dat binnen het huidige PDPO de agromilieumaatregel gras-klover zeker behouden zal worden tot 2014. Maar ook na 2014 zullen de mogelijkheden onderzocht worden, maar daarvoor is het wachten op het nieuwe GLB. In de huidige voorstellen van de Europese Commissie zijn er binnen pijler I niet echt mogelijkheden. In pijler II zijn er voor de lidstaten meer keuzemogelijkheden. Vanuit Vlaanderen is het de bedoeling om deze evolutie proactief te sturen tijdens de onderhandelingen over het nieuwe GLB.

5.2.5. *Bijproducten van voedingsindustrie en bio-ethanolproductie valoriseren*

In dit kader verwijst mevrouw Roegiers in de eerste plaats naar diermeel, wat een federale bevoegdheid is. Op Europees niveau ontstaat steeds meer het bewustzijn dat opnieuw gebruikgemaakt zal moeten worden van diermeel als eiwitbron. Dat moet natuurlijk onder zeer strikte voorwaarden gebeuren en met een doeltreffende analysetechniek. Vlaanderen steunt deze ontwikkeling. BEMEFA wil via de Europese federatie deze ontwikkeling ook verder stimuleren.

Er wordt ook veel belang gehecht aan de bijproducten van biobrandstoffen en de voedingsindustrie. Ook hier worden onderzoeken en proefprojecten gestimuleerd en ook BEMEFA is zeer actief op dat terrein.

II. BESPREKING

1. Interventies leden

De heer *Jurgen Vanlerberghe* verwijst naar het actieplan, waarin het engagement van BEMEFA is opgenomen om tegen 2014-2015 600.000 ton verantwoorde soja aan te kopen. Deze hoeveelheid zou moeten overeenstemmen met 100 percent van de sojabehoeftes voor dierenvoeding. Aangezien in 2010 de sojabehoeftes 800.000 ton bedroeg, gaat het om een reductie van 200.000 ton.

In het actieplan wordt enerzijds gesproken over het optimaliseren van rantsoenen en het beperken van eiwitproducten, en anderzijds over het gebruik van alternatieve eiwitbronnen. De heer Vanlerberghe vraagt meer verduidelijking over de manier waarop die reductie van de sojabehoeftes zal gebeuren.

Het lid mist in het actieplan de SMART-formulering (specifiek, meetbaar, aanvaardbaar, realistisch, tijdsgebonden) van een aantal doelstellingen. In de toelichting werd verwezen naar een evaluatie in 2015, maar volgens de heer Vanlerberghe is ook tussentijdse evaluatie op zijn plaats.

De spreker concretiseert deze opmerking met de doelstelling uit het actieplan dat op de website van BEMEFA een aparte pagina voorzien zal worden voor het actieplan. De heer Vanlerberghe heeft deze pagina op de website nog niet gevonden, vandaar zijn aandacht voor de SMART-formulering van de doelstellingen.

In het actieplan wordt gewaarschuwd voor een neerwaartse spiraal wat betreft de interesse voor veredeling van alternatieve eiwitbronnen, bijvoorbeeld van grassen. Het actieplan blijft volgens de heer Vanlerberghe vaag over de maatregelen en inspanningen om deze neerwaartse spiraal te doorbreken.

Om vogelschade te voorkomen, verwijst het actieplan naar maatschappelijk aanvaardbare vogelafweertechieken. Het lid informeert wat in dat kader de doelstellingen zijn.

De heer Vanlerberghe vraagt meer duiding bij het standpunt van de Europese instellingen in verband met het gebruik van diermeel. Het zou de spreker niet verbazen dat het gebruik van diermeel bij de consument weerstand opwekt, waardoor ook andere dan technische en financiële vragen gesteld zullen worden.

De heer *Dirk Peeters* acht het positief dat het actieplan er is, maar hij heeft wel een aantal inhoudelijke opmerkingen.

Het lid kan zich niet verzoenen met het idee om opnieuw diermeel toe te laten, en verwijst daarbij naar de problemen uit het verleden zoals de BSE-crisis, Creutzfeldt-Jacob en de

dioxinecrisis. De Europese instellingen maken een onderscheid tussen een- en viermagige dieren, wil herkauwers uitsluiten en controle inbouwen, maar ook dan blijft het voor de heer Peeters een hallucinant beeld dat opnieuw diermeel zou gevoederd worden aan de veestapel.

Het actieplan stelt voor om de invoer van soja te beperken tot 600.000 ton RTRS-soja. De spreker stelt dat de ngo's ook kritisch zijn over de zogenaamde 'verantwoorde' soja. Hoe wordt het verantwoorde karakter van de soja opgevolgd? Stelt Europa bijkomende voorwaarden? Wordt dit geëvalueerd en is een strengere aanpak mogelijk?

Bij de sensibilisering van de consument moet het beleid er volgens de heer Peeters op wijzen dat de omvang van de vleesconsumptie de kern van de problematiek is. We eten te veel vlees, en dat heeft een grote impact op de landbouw wereldwijd, op economische handelsrelaties en op het klimaatprobleem. Er moet volgens het lid dus meer gefocust worden op een preventieve in plaats van op een curatieve aanpak. Als de vleesconsumptie in China op het Europese niveau zou komen, ontstaat er volgens de heer Peeters een enorm probleem. Iedereen is zich daar waarschijnlijk van bewust, maar het beleid anticipeert op dit moment onvoldoende om een antwoord op lange termijn te bieden.

Mevrouw *Tine Eerlingen* acht het belangrijk dat gezocht wordt naar alternatieven, want het probleem is groot.

Voor het gebruik van diermeel kunnen er problemen zijn bij de publieke opinie, maar ook de spreker heeft er moeite mee om herbivoren dierlijke producten te voederen. Dat is tegennatuurlijk en kan mogelijk met een aantal problemen gepaard gaan. Maar ook los daarvan, is dit volgens mevrouw Eerlingen geen evidente evolutie.

In het actieplan staat vermeld dat voor duurzame vleesconsumptie en eiwitten de sensibilisering van de publieke opinie en de retail zeer belangrijk is en dat VLAM hierbij een belangrijke rol kan spelen om het duurzaamheidsaspect aan te kaarten. Het lid vraagt of dit vooral gericht is op consumentenniveau, en het consumeren van minder vlees en meer alternatieve eiwitten? Of is het de bedoeling om bij de publieke opinie aan te kaarten dat ons vlees eigenlijk meer verantwoord is?

Er wordt ook een jaarlijkse evaluatie gepland van de aandacht voor alternatieve eiwitbronnen. Mevrouw Eerlingen wil graag een stand van zaken over de twee demoprojecten.

Mevrouw *Tinne Rombouts* wijst vooreerst op het belang van het bestaan van het actieplan, want het is een uitdaging voor de sector om alternatieve eiwitbronnen te vinden. Vandaar het nut dat de overheid investeert in onderzoek en een gecoördineerde aanpak.

Het lid stelt vast dat sojaquota en diermeel belangrijke aandachtspunten zijn in het actieplan, en verwijst naar de voederkost, een belangrijke factor die het inkomen van de landbouwers bepaalt. Als het inkomen van de landbouwers belangrijk wordt geacht, moet volgens de spreker gekeken worden naar de kostenverhogende elementen en moet een vergelijking gebeuren met andere landen. Mevrouw Rombouts vraagt of het gebruik van diermeel en het instellen van sojaquota aspecten zijn die het inkomen van de landbouwers bepalen. Zijn er voldoende alternatieven zodat diermeel vermeden kan worden en sojaquota ingesteld kunnen worden?

Mevrouw Rombouts wijst op het belang van praktijkonderzoek, om zo de sector te overtuigen van bepaalde ontwikkelingen. De landbouw is een economische sector en de landbouwers moeten de evoluties implementeren op bedrijfsniveau, vandaar de vraag van het lid om voldoende aandacht te blijven besteden aan praktijkonderzoek.

Volgens de heer *Jos De Meyer* is het zowel voor de sector als maatschappelijk bijzonder belangrijk dat dit actieplan tot stand gekomen is. De spreker ziet volgende sleutelwoorden van het plan: informatie, sensibilisering en onderzoek.

De heer De Meyer informeert naar het gebruik van diermeel in derde landen. Worden in België producten ingevoerd van dieren die wel gevoederd werden met diermeel? Als in Europa een verbod op diermeel van toepassing blijft, zou het consequent zijn dat er ook een verbod komt op de invoer van producten waarvoor diermeel werd gebruikt. Omgekeerd, als die invoer wel wordt toegelaten, moet de lijn doorgetrokken worden voor gebruik van diermeel in Europa, aldus de spreker. De heer De Meyer onderstreept ook de rol van wetenschappelijk onderzoek, om het debat rationeel en niet emotioneel te voeren.

De spreker verwijst nog naar een passage uit het actieplan over de dalende interesse voor veredeling en het belang van nieuwe effectieve, betaalbare en maatschappelijk aanvaardbare technieken voor vogelafweer. Aan welke technieken wordt in dat kader gedacht, wil de heer De Meyer weten.

2. Antwoorden

De heer *Geert Rombouts* geeft vooreerst aan dat het op vandaag niet mogelijk is om een antwoord te geven op de vragen over het toekomstig onderzoek voor vogelafweer. Vogelafweer is ongelooflijk belangrijk voor de teelt van eiwitrijke gewassen, stipt de spreker aan, en de maatschappelijke aanvaarding van vogelafweertechneken is niet altijd aanwezig. Dat heeft voor gevolg dat telers soms beslissen om een bepaald eiwitrijk gewas niet te telen.

Voor de eiwitrijke gewassen is ook de opbrengst op zich soms een probleem, maakt de heer Rombouts duidelijk. In Vlaanderen zijn de productiefactoren arbeid en grond erg duur, zeker als het gaat om een opbrengst van 3000 kilogram zaden per hectare. De soja in Zuid-Amerika heeft dezelfde opbrengst, maar de productiekosten zijn natuurlijk lager.

De heer Rombouts gaat in op de discussie over diermeel, soja en de relatie met het inkomen van de landbouwer. Als er morgen geen soja meer is, zal de veestapel afgebouwd worden, wegens een gebrek aan veevoeder. Als er een wetenschappelijke onderbouwing is inzake veiligheid en traceerbaarheid, ziet de heer Rombouts weinig redenen om hoogwaardige eiwitbronnen als diermeel te degraderen tot afvalproduct, waar ook een kostprijs aan verbonden is. Deze toepassing past volgens de spreker ook in de redenering om producten te hergebruiken. In het verleden waren er inderdaad problemen, beaamt de heer Rombouts, maar het is volgens hem nodig om vooruit te kijken.

Om te komen tot de import van 600.000 ton soja, werd de optimalisering van de eiwitbronnen die hier beschikbaar zijn, meegerekend, verduidelijkt de spreker. Of in die berekening van BEMEFA ook het gebruik van diermeel is ingecalculleerd, kan de heer Rombouts niet met zekerheid zeggen.

Volgens mevrouw *Barbara Roegiers* zou door het optimaliseren van het voeder voor de veeteelt de soja-import verminderd kunnen worden tot 600.000 ton in 2015.

De meeste winst op het vlak van veevoeder is volgens de heer *Geert Rombouts* te realiseren bij herkauwers. In Vlaanderen zijn – al dan niet door regelgeving verplicht – veel gronden ingenomen door grasland. Als het areaal grasland en grasklaver vergroot wordt, is er een groter aanbod en dus minder behoefte aan soja. Voor eenmagigen zijn specifieke zaden nodig, wat een stuk moeilijker is.

Volgens de heer Rombouts is het niet aan het Actieplan Alternatieve Eitwitbronnen of aan de landbouwadministratie om sensibiliseringsacties te voeren die tot doel hebben om

de vleesconsumptie te verminderen. Als het Vlaams Parlement initiatieven op dat vlak wil ontwikkelen, dient dat via andere kanalen te gebeuren.

De spreker kent de opmerkingen van de ngo's over verantwoorde soja, maar wijst op het verschil in visie tussen de Vlaamse en Nederlandse ngo's. Als een stap voorwaarts wordt gezet, wordt nog altijd gewezen op de stappen die niet worden gezet, maar het is van belang dat vooruitgang wordt geboekt.

De demonstratieprojecten in verband met bijproducten uit bio-ethanol worden beheerd door de afdeling Duurzame Landbouwwontwikkeling, licht de heer Rombouts toe. Los van de discussie of nu al dan niet brandstof mag worden gemaakt uit voeding, zullen die bijproducten er zijn. Het is bijzonder belangrijk om die optimaal te valoriseren. Als verlengstuk van de demoprojecten loopt nu een IWT-project rond de precieze waarde van deze bijproducten in de veevoeding. Als eindbesluit van de projecten kan worden gesteld dat voor rundvee de producten bijzonder waardevol zijn, met als kanttekening dat de landbouwsector weinig vat heeft op de precieze samenstelling van de producten, aangezien de bio-ethanolindustrie zich bevoorraadt met producten die op dat moment goed in de markt liggen. Die wisselende samenstelling heeft dus repercussies op het eindproduct.

Ook voor de varkenshouderij werd een inventarisatie gemaakt en werd de waarde van de producten als eiwitvervanger getest, maar voor die sector ligt dat moeilijker, stelt de heer Rombouts. Het eindbesluit is dat voor jonge varkens de producten moeilijk in te schakelen zijn, want de voederopname daalt, de voederconversie stijgt en de groei daalt merkkelijk. Voor mestvarkens lukt het in de eerste afmestfase tot 50 kilogram vrij goed, maar met een beperkt aandeel van deze producten. Voor de afmestfase vanaf 50 kilogram zijn er geen significante verschillen tussen de verschillende samengestelde voeders.

Mevrouw *Barbara Roegiers* wijst erop dat in 2015 een groot evaluatiemoment wordt gepland, maar ook nu al worden acties geëvalueerd en waar nodig zal ook tussentijds bijgestuurd worden.

De spreker maakt duidelijk dat de Europese Commissie in een mededeling duidelijk pleit voor het opnieuw gebruiken van diermeel. De BSE-crisis werd destijds in Groot-Brittannië veroorzaakt door het niet voldoende verhitten van het diermeel, maar er werden duidelijk lessen getrokken uit het verleden. Zo kan er geen sprake zijn van kannibalisme, dus bijvoorbeeld varkens zullen nooit diermeel van varkens krijgen, en ook herkauwers zullen nooit diermeel krijgen. Het kan dus enkel voor de varkenshouderij en de pluimveesector interessant zijn om opnieuw diermeel te gebruiken. Mevrouw Roegiers bevestigt dat op dit moment de analysetechnieken nog niet volledig op punt staan, wat nog een hindernis is. Zowel de Raad als het Europees Parlement hebben het voorstel van de Europese Commissie om opnieuw diermeel toe te laten, ondersteund, maar onder de strikte voorwaarde dat de analysetechnieken op punt staan. Dat is ook het standpunt van Vlaanderen, want volksgezondheid is de absolute prioriteit.

Ook in het kader van voedselverspilling komt dit aspect aan de oppervlakte, want eigenlijk wordt momenteel een enorme eiwitbron verspild, stipt de spreker aan.

De heer *Frans Coussement*, raadgever Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid van minister-president Kris Peeters, benadrukt dat dit plan niet de bedoeling heeft om de problematiek van vleesconsumptie opzij te schuiven, maar het is wel een discussie die los staat van het Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen. Er was de keuze: ofwel wordt gewacht op stappen op het vlak van vleesconsumptie, ofwel worden nu al vanuit de sector stappen vooruit gezet. Het actieplan is de uitvoering van het tweede spoor.

De heer Coussement beklemtoont dat BEMEFA zelf de problematiek onder de aandacht heeft gebracht en probeert om op Europees en internationaal niveau standaarden voor

verantwoorde soja uit te bouwen. Maar los daarvan werd al een eigen lastenboek uitgewerkt.

3. Reacties leden

De heer *Jurgen Vanlerberghe* stipt nog de aangehaalde vraag in verband met veredeling aan.

De heer *Dirk Peeters* stelt vast dat door de derogatie heel wat landbouwers afzien van de subsidie voor grasklaver en vraagt hier wat meer duiding over.

Mevrouw *Tine Eerlingen* wijst op het belang van het zoeken naar alternatieve eiwitbronnen om dieren te voederen, los van inspanningen om de vleesconsumptie te verminderen. Het lid wilde niet suggereren dat de sprekers moeten instaan voor de sensibilisering van de publieke opinie voor een duurzaam vleesconsumptiepatroon, maar wilde de passage uit het actieplan over duurzame vleesconsumptie en eiwitten in de sensibilisering van de publieke opinie kunnen kaderen. Die sensibilisering is belangrijk en VLAM kan hierbij een belangrijke rol spelen om het duurzaamheidsaspect aan te kaarten, maar het is mevrouw Eerlingen niet duidelijk over welk duurzaamheidsaspect het hier in het actieplan gaat.

Het lid waardeert de gegeven verduidelijking over diermeel, en stelt dat het gebruik van diermeel op die manier een meerwaarde kan bieden.

De heer *Karlos Callens* wijst nog op de discussie over voedselverlies en -verspilling, met als een mogelijke actie het gebruik van restproducten van de verwerking van groenten en fruit. Zijn er op dit vlak mogelijke ontwikkelingen voor diervoer?

4. Bijkomende antwoorden

Over veredeling kan de heer *Geert Rombouts* zich niet onmiddellijk uitspreken, aangezien het belang dat eraan gehecht wordt voor een deel beleidsopties zijn. In voor de sector financieel barre tijden verdienen teelten die nog niet direct rijp zijn voor praktijktoepassing wel de nodige aandacht. Als voorbeeld wordt verwezen naar lupinen, een gewas dat inzake eiwitgehalte zou kunnen concurreren met soja, maar inzake gewasbescherming en oogstbaarheid zijn er nog problemen. Dit gewas dient volgens de spreker zeker opgevolgd te worden.

De Vlaamse overheid heeft landbouwers gestimuleerd om meer aandacht te besteden aan grasklaver, stelt de heer Rombouts. Het komt een beetje vreemd over dat jarenlang grasklaver werd gesubsidieerd en via andere regelgeving grasklaverteelt wordt afgeremd. Zo is het bijvoorbeeld onmogelijk om derogatie te bekomen op de teelt van grasklaver. Het Mestdecreet, onder invloed van Europa, is op dat vlak heel strikt. De benadering dat vlinderbloemigen in het algemeen een overschot aan stikstof uit de lucht binden en ter beschikking stellen, en als daar nog bemesting bovenop komt dus een overschot aan uitspoelbaar nitraat ontstaat op het einde van het teeltseizoen, is volgens de heer Rombouts evenwel niet helemaal juist. Als vlinderbloemigen ook worden bemest met stikstof – naast andere nutriënten die absoluut nodig zijn – gaat klaver niet het mechanisme in werking stellen om stikstof uit de lucht te binden, maakt de spreker duidelijk. Maar deze redenering wordt door Europa niet aanvaard in het kader van derogatie.

Landbouwers hechten prioriteit aan het bekomen van derogatie, aangezien de hierdoor hoger toegelaten bemesting al snel 250 euro per hectare mestverwerkingskost voorkomt. De premie voor grasklaver weegt hier uiteraard niet tegenop, wat volgens de heer Rombouts een invloed heeft op het areaal grasklaver en vlinderbloemigen. Sinds topjaar 2008 is een derde van het areaal vlinderbloemigen verdwenen, ondanks het voortbestaan van de agromilieumaatregel.

VLAM is al enige tijd actief inzake sensibilisering rond duurzame vleesconsumptie, stipt mevrouw *Barbara Roegiers* aan. Het Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen sluit daar volgens de spreker perfect bij aan, aangezien hierdoor de korte keten gestimuleerd wordt.

Mevrouw Roegiers wijst nog op een aantal voordelen van alternatieve eiwitbronnen. Er wordt meer biodiversiteit gestimuleerd, wat ook de bijen ten goede komt. Er is minder kunstmest nodig, er is minder energie- en herbicidegebruik, en bovendien is er voor het volggewas een betere bescherming tegen verdroging. Het gebruik van alternatieve eiwitbronnen zorgt effectief voor een ecologische winst, onderstreept mevrouw Roegiers. Landbouwers zijn zich er steeds meer van bewust dat ze duurzaam moeten produceren.

De heer *Geert Rombouts* verduidelijkt inzake voedselverlies en -verspilling dat de vijfde hefboom van het actieplan ook focust op nevenstromen en bijproducten. Maar ook daar is traceerbaarheid een cruciale factor. Als die producten rechtstreeks van de industrie komen, is dat nog haalbaar, maar als de producten al de keuken gepasseerd zijn, is dat onbegonnen werk en is het gebruik voor biomassa de enige mogelijkheid.

Jos DE MEYER,
voorzitter

Dirk PEETERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BEMEFA	Beroepsvereniging van de Mengvoederfabrikanten
BSE	bovine spongiform encephalopathy
FEFAC	European Feed Manufacturers' Federation
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
ngo	niet-gouvernementele organisatie
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
RTRS	Round Table on Responsible Soy
SMART	specifiek, meetbaar, aanvaardbaar, realistisch, tijdsgebonden
TSE	Transmissible spongiform encephalopathies
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing